

Een gesprek met
Roos Rebergen

Niet helemaal correct, maar mooier

YKE SCHOTANUS

Roos Rebergen, drijvende kracht achter de band **Roosbeef**, maakte naam met een viertal cd's die opvallen door een soort kwetsbare eigenzinnigheid, zowel in tekst als muziek. De laatste cd, *Kalf*, werd onlangs nog in dit blad besproken.

En nu is er een bundel, *Ik ben al 11 jaar geen 16 meer*. Geen liedteksten, maar gedichten. Vrije, breed uitwaaiende teksten. Soms heel kort, dan weer pagina's lang, doorgaans vrij direct van toon, maar continu in beweging. Het bizarre sluit naadloos aan op het alledaagse, het vervreemdende op het herkenbare, het directe op het gelaagde. Met regels als: 'het was stille-dag / we moesten de stilte zo goed mogelijk nadoen / op een plek waar het mooi is'; of: 'hij loopt langzaam ik houd zijn traagheid met moeite bij' of: 'je maakt me zwanger en je hart klopt als een zwaar technofeest / ik hoef niet alles na te komen wat ik opschrijf' en in hetzelfde gedicht: 'ze zeggen dat het nog niks is / dat het nog niks voorstelt / ik probeer het te geloven en maak ruzie met het woordje nog / ik maak een scène / ik rol met nog over stoelen en tafels / iedereen kijkt / nog kan de tering krijgen / en de rest ook'. Wie de cd's van Roosbeef kent, herkent het geluid, maar hoort ook iets nieuws. Alle reden voor een interview.

We wonen ver van elkaar en hebben allebei een vol leven, dus spreek ik haar uiteindelijk aan de telefoon. Toch wordt het een mooi, open gesprek. De vragen die ik van tevoren per e-mail heb toegestuurd voor het geval we elkaar echt niet meer tijdig konden spreken, hebben niet geleid tot gestileerde, vooraf ingestudeerde antwoorden. Integendeel: Rebergen praat zoekend. Stelt en herstelt. Als ik na afloop voorstel dat ik het uitgewerkte interview nog eens aan haar voorleg, omdat het kan zijn dat ik iets opschrijf op een manier die echt niet bij haar past, zegt ze: 'Vaak maken ze het mooier. Dan hoor ik mezelf warrig naar antwoorden zoeken en dan lees ik het terug en lijkt ik nog best wel intelligent.'

'Ik zal mijn best doen,' beloof ik, maar bedoel daarmee niet dat ik het zoekende eruit zal halen. Integendeel.

Na een aantal cd's nu een dichtbundel. Heb je dat dichten er altijd naast gedaan?

ROOS REBERGEN: Nee. Het is eigenlijk ontstaan omdat Vic van de Reijt al jaren zegt dat hij graag een bundel van mijn teksten wil uitbrengen. Maar dat wil ik niet. Dat zie ik nog niet zo zitten. Op zijn aandringen wilde ik wel kijken of ik iets kon maken met andere teksten. Ik had wel eens wat geprobeerd waar ik niet zo tevreden over

was, maar van de zomer toen ik er echt voor ging zitten had ik ineens een paar teksten waarvan ik het gevoel had dat het klopte. Het was net als toen ik voor het eerst in het Nederlands ging zingen. Ik schreef eerst in een soort Engels, maar toen ik het eens in het Nederlands probeerde, had ik ineens veel meer mogelijkheden. En nu had ik dat dus weer. Wow, ik hoef geen rekening te houden met het liedje, en ik kan schrijven over dingen waar ik nooit over zou zingen. Niet dat ik het nu fijner vind dan liedjes schrijven, het is allebei mooi, maar het voegt iets toe.

Wat zijn dat voor dingen die je wel schrijft maar niet zingt?

RR: Ik zou bijvoorbeeld nooit zingen over mijn tante. Het boekje is heel persoonlijk. Een liedje moet snel en gemakkelijk begrijpbaar zijn. Iedereen moet het kunnen vatten. Nee, niet begrijpbaar, universeel, je moet het gevoel kunnen snappen. En een woord als 'piemel' dat ga ik niet zingen, maar dat schrijf ik wel op.

Dus in een liedje houd je meer rekening met het publiek?

RR: Niet met het publiek. Daar gaat het niet om. Het is gewoon hoe ik vind dat het moet zijn, voor mezelf. Het moet klinken, dat is ook heel belangrijk. Het moet klinken en het gevoel moet overkomen.

Volgens mij zijn je liedteksten moeilijker dan je gedichten. De sprongen zijn groter.

RR: Dat klopt denk ik wel. In een liedje heb je ook de muziek nog. De tekst en de muziek moeten elkaar versterken.

Je zei dat je het prettig vond dat je in je gedichten geen rekening hoeft te houden met het liedje. Is het daarom dat de gedichten óf veel langer

óf juist korter zijn dan de liedteksten?

RR: Niet dat ik het speciaal opzoek, maar daar heeft het wel mee te maken. Met sommige lange gedichten was het moeilijk stoppen. Dan had ik nog wel meer zinnen die erbij konden. Maar ja, op een bepaald moment doen die er niet meer toe en dan moet je ze er toch niet meer bij zetten. Aan de andere kant zijn er van die korte, flauwe grapjes, die komen in me op bij het wandelen en ik vind het leuk dat ik die hiertussen kan zetten. Zodat het niet te zwaar wordt.

Zo flauw vind ik die korte gedichten niet. Neem het gedicht over Turkije: 'we gaan naar Turkije / want vrouwen wassen elkaar daar'. Je doet eigenlijk niet veel meer dan deze regels drie keer herhalen, ietsje gevarieerd, maar het krijgt een enorme lading.

RR: De kracht van de herhaling. Dat gedicht vind ik zelf een van de mooiste uit het boekje. Het is heel emotioneel.

Je zei net dat het soms moeilijk was om te stoppen. Als je zo'n vrije vorm hanteert, hoe weet je dan wanneer het goed is?

RR: Ik weet wanneer het af is, of wanneer er nog iets nodig is. Als ik iets schrijf dan lees ik het steeds hardop voor aan mezelf. Of als het een liedje is zing ik het. En dan hoor ik het.

Soms word je lui. Dan weet ik dat er een zin is die niet helemaal goed is, maar dan denk ik 'zo kan het wel'. En toch, dan leg ik die tekst voor aan de band of eigenlijk aan Tijs [Tijs Delbeke – YPS], die houdt echt van mooie teksten, en dan haalt hij precies dat zinnetje eruit. Dan denk ik, eigenlijk wist ik het wel. Je kunt jezelf niet voor de gek houden.

Het ziet eruit alsof je teksten heel vloeiend ontstaan zijn. Verander je veel?

RR: Niet veel. Het is vooral kijken of er nog iets bij moet. Maar ik pas ook wel dingen aan, voor het ritme. Er zit een soort ritme in die teksten, althans voor mij. Dat vind ik belangrijk. Door het hardop lezen, hoor je dat beter. En dan hoor je ook of iets anders moet. En ik geef toe, grammatica is niet mijn sterkste kant, dus daar moet ik ook nog wel eens iets aan verbeteren.

Nu je er zelf over begint. Ik verbaas me er wel eens over dat iemand die zo mooi formuleert ook af en toe duidelijk taalfouten maakt. Laat je die bewust staan?

RR: Soms. Je schreef in je e-mail over de nachtegaal. 'ik zag een nachtegaal roken / het kan misschien mooier zingen maar ik rook beter'. Dat 'het'. Ik heb het daar met Vic van de Reijt over gehad. Die wilde dat zo niet laten staan, maar ik houd ervan om dingen

'het' te noemen, onpersoonlijk, dus we hebben het toch zo gelaten. Soms heb ik dat, dan weet ik dat iets niet helemaal correct is, maar dan vind ik het toch mooier.

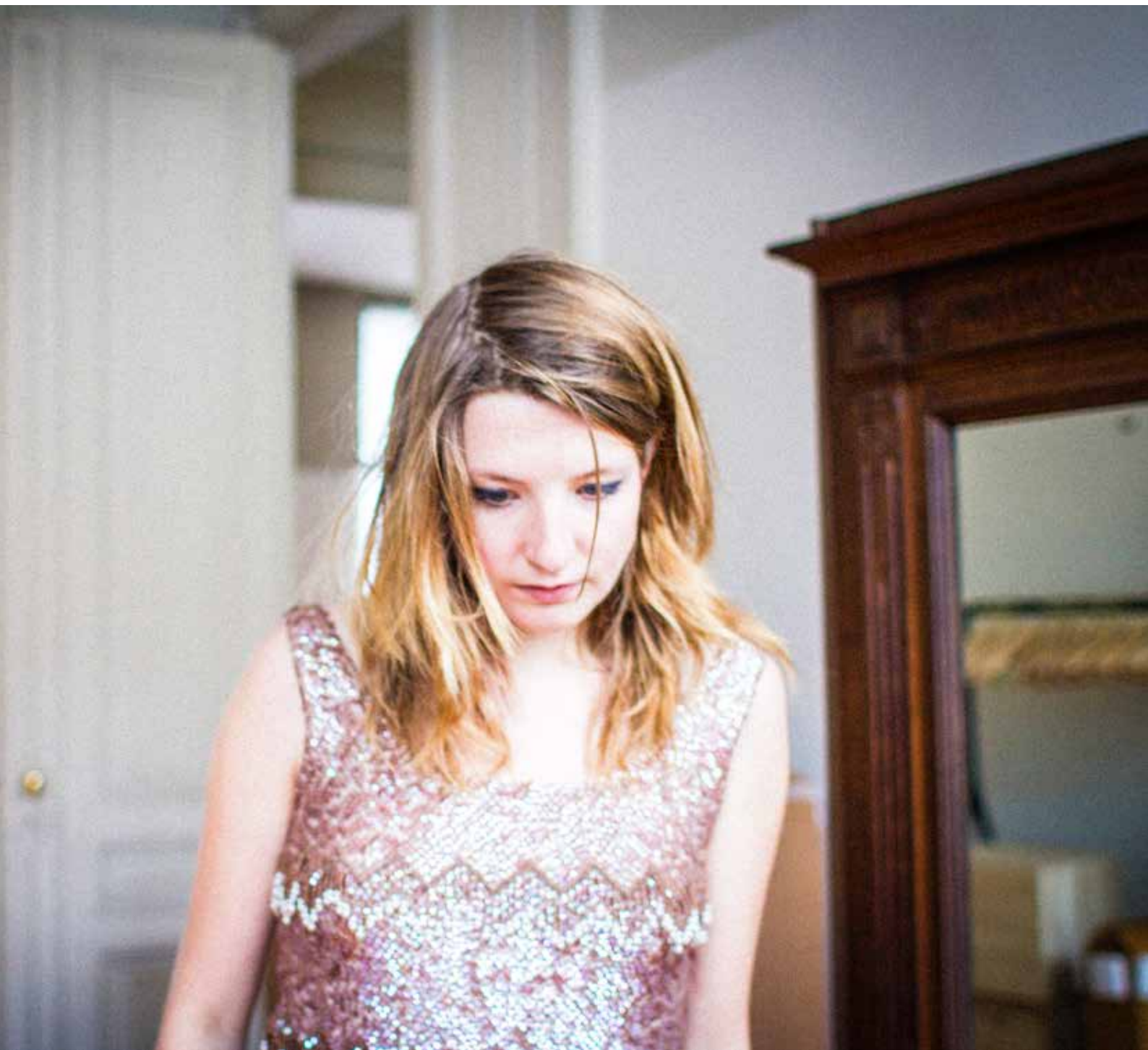
Dus je doet het niet om het geheel iets rauws en ongepolijsts mee te geven? Je noemt André Manuel in je dankwoord. Die kiest bewust voor het imperfecte. Een rauwe stem, dialectwoorden, spreektaal.

RR: Nee. Ik ga geen fouten maken om het fouten maken. Natuurlijk,

het is wrang wat ik maak, dat moet ook, het schreeuwt, het is hevig, maar het heeft geen zin om het expres te doen. Dat is doen alsof. Ik doe het niet om de rebel uit te hangen.

Je zegt net: het schreeuwt. Wil je een protest laten horen?

RR: Nee. Het schreeuwt, het huilt, het is grappig, het is lief, het is flauw. Iemand zei dat ik een soort punkdichter was, en dat klopt ook wel een beetje, maar ik ben er niet mee bezig om de wereld

te veranderen. Het ene gedicht huilt, het andere laat zien hoe het is, hoe de dingen zijn. Het is vooral een ode aan het leven. Iets persoonlijks. Ik ging over anderen schrijven, dus toen dacht ik, dan moet je er zelf ook aan geloven.

Nog even over dat hardop lezen. Toen ik je bundel las, kreeg ik het gevoel dat het performancepoëzie was, of althans heel goed zou werken op het podium. Treed je er ook mee op?

RR: Tijdens concerten gooi ik er wel eens wat gedichten tussendoor. Soms meer, soms minder. Het hangt ervan af hoe mijn stem is. Ik heb ook wel eens het hele boekje gedaan. Het is leuk. Soms begrijpen mensen de gedichten ook beter. Door het ritme. Ik lees heel snel voor. Dat betekent ook dat je echt goed op moet letten.

Dat snelle voorlezen verbaast me niet. Je regellengte lijkt gebaseerd op je adem, maar veel regels zijn nogal lang, dus dan moet je veel zeggen in één adem.

RR: Oorspronkelijk schreef ik alles achter elkaar zonder leestekens. Toen stuurde ik het naar André Manuel, die zei: 'Ik dacht eerst: wat stuur je me nou. Maar toen ging ik hier en daar eens op Enter drukken en toen dacht ik: Ja!' Uiteindelijk heb ik alles voorgelezen aan Vic en die

Roos Rebergen

Ik ben al 11 jaar geen 16 meer

Nijgh & Van Ditmar,
Amsterdam, 2016

64 p. / € 17,50

heeft overal waar ik ademhaalde een streepje gezet. Daar is uiteindelijk de regelafbreking op gebaseerd.

Nog even over de liedteksten. Die schrijf je ook 'hardop'. Is dat dan meteen zingend?

RR: Ja. Tekst en muziek ontstaan samen. Doordat ik steeds opnieuw begin en hardop verder werk, ken ik de teksten meteen ook uit mijn hoofd. Na een poosje, als ik de melodie heb,

kan ik daardoor ook wandelend verder schrijven, maar ik begin achter de piano.

Niet elk liedje bouwt steeds voort op dezelfde melodieën. Er komt ook wel eens een nieuw element in. Hoe ontstaat dat? Is dat inhoudgestuurd?

RR: Soms is er iets nieuws nodig. Dan wil ik nog iets anders zeggen. Moet het een laag dieper. Of alles wat ik gezegd heb mag om zeep. Dat is bijvoorbeeld het geval bij 'We hebben alles' [van Kalf – YPS]. Dat gaat helemaal over 'wij' – zie ons dit en zie ons dat, we hebben alles om dit te laten mislukken – en dan komt er ineens: 'Laat ons bidden voor de mensen met een open dak'. Dat zet alles op zijn kop. Dat vind ik een cadeautje. Het haalt de mensen uit de roes. Hé, heb ik iets gemist? Dat vind ik goed. Hadden jullie maar moeten opletten. Aan de andere kant, het moet ook niet te gek worden. Het zijn grote sprongen, maar het klopt wel. Ik doe het er niet om. Er moet een noodzaak zijn.

Het boekje is geïllustreerd. Heb je daar zelf voor gekozen?

RR: Ja. Ook weer om te zorgen dat het niet te zwaar wordt. Colin, de illustrator, is mijn vroegere geliefde. Hij is kunstenaar en hij maakte altijd kaartjes voor mij met collages van allemaal uit oude tijdschriften geknipte dingen, dus toen heb ik hem gevraagd of hij er een aantal wilde maken voor dit boekje. Dat leek me wel passen. Ik heb hem de teksten gestuurd, maar verder heb ik hem helemaal vrij gelaten. Ik ben heel blij met het resultaat. Soms is de relatie met het gedicht heel duidelijk, maar lang niet altijd. De illustraties hebben iets ongrijpbaars. Het past bij wat ik wil zeggen.

“Het ene gedicht huilt, het andere laat zien hoe het is, hoe de dingen zijn. Het is vooral een ode aan het leven. Iets persoonlijks.”
